

2019

2022

HANDEN AF VAN

DE INDEX

BBTK
ABVV

HANDEN AF VAN DE INDEX!

De prijzen in de winkel evolueren, onze lonen ook? Dit noemen we de automatische indexering. De indexering van lonen en sociale uitkeringen beschermt onze koopkracht. Het gaat namelijk om een (weliswaar vertraagde) aanpassing aan de inflatie. Zo kan je met het bedrag dat je elke maand op je rekening krijgt ongeveer hetzelfde blijven kopen. Stijgen de prijzen van goederen en diensten? Dan stijgen ook de lonen en uitkeringen. Maar opgelet! De index is geen geschenk, wel een weergave van de kosten van het levensonderhoud. Het is eigenlijk een inhaalbeweging die ervoor zorgt dat je koopkracht de evolutie van die kosten kan blijven volgen. Het is een belangrijke verwezenlijking van de vakbonden en iedereen kan erop rekenen. Vandaag staat de index onder zware druk. Het stelsel wordt zelfs ter discussie gesteld door werkgevers en sommige politici. De BBTK is duidelijk: handen af van de index, op welke manier dan ook. We kunnen niet zonder! Het is bovendien volstrekt neutraal, geen kwestie van (on)rechtvaardigheid. En garandeert het behoud van onze koopkracht en de sociale vrede.

EEN STUKJE GESCHIEDENIS

Het mechanisme van de automatische loonindexering is al een eeuw oud, de eerste toepassingen ervan dateren van 1921. Het principe? Ervoor zorgen dat gezinnen hun koopkracht kunnen behouden wanneer de kosten van het levensonderhoud stijgen. We hadden toen net de Eerste Wereldoorlog achter de rug en het waarborgen van de sociale vrede was "van hoogdringend nationaal belang" in een periode van economische wederopbouw.

HOE WERKT HET?

Het stelsel is gebaseerd op de 'indexkorf', een vrij eenvoudig principe: de FOD Economie meet de evolutie van de prijzen van een hele reeks goederen en diensten die representatief zijn voor de consumptie van een huishouden. Ze doen dit via de huishoudbudgetenquête (HBE).

Dit levert de index der consumptieprijzen op. Wanneer dit cijfer een bepaalde spil overschrijdt, worden de lonen en sociale uitkeringen geïndexeerd.

Al verschilt het tijdstip waarop de lonen geïndexeerd worden per sector. De uitkeringen (bv. een pensioen) worden geïndexeerd telkens wanneer de spilindex met 2% overschreden is. Er zijn dus verschillende soorten indexeringssystemen, maar het basisprincipe blijft hetzelfde: het is een bescherming tegen prijsstijgingen. De index garandeert dat je altijd evenveel kunt kopen met je loon, ook als de prijzen stijgen. Het is dus geen loonsverhoging, maar een eerlijke manier om de koopkracht op peil te houden. Dat zorgt voor stabiliteit in de economie en financiert ook mee de sociale zekerheid. Omdat de index voor iedereen geldt, is het belangrijke buffer tegen armoede en een uitstekend voorbeeld van solidariteit.

De prijzen zijn de laatste tijd fel gestegen. Dat wil zeggen dat de inflatie momenteel hoog is: tussen november 2020 en 2021 stegen de prijzen met 5,64%. Het is van juli 2008 geleden dat het prijspeil nog zo sterk steeg. De lonen zullen dus opnieuw geïndexeerd worden. Dit komt onder andere door de explosie van de energieprijzen de afgelopen maanden.

Wat is inflatie? Een ander woord is geldontwaarding. Dat wil zeggen dat geld minder waard is. Een aantal jaren geleden kon je een brood kopen voor € 2. Vandaag kost dat je € 2,5. Dat is inflatie. Mochten onze lonen niet geïndexeerd worden, zouden we dus steeds minder kunnen kopen met ons loon.

Wat zit er in die korf?

Het is de evolutie van de prijs van de producten, naargelang van het gewicht dat zij vertegenwoordigen in de indexkorf (in procenten), die de index dus doet evolueren of niet. Op regelmatige basis worden producten verwijderd of toegevoegd naargelang van de evolutie van de consumptie. Het doel is de consumptie van de Belgen weer te geven.

Het is uiteraard onmogelijk om de evolutie van de prijzen van alle goederen en diensten op te volgen. Daarom beperkt men zich tot de zogenaamde 'getuigen'. Dat wil zeggen goederen en diensten

die representatief zijn voor onze consumptie. Momenteel zijn dat er bijna 700, in zeer uiteenlopende domeinen als voeding, kleding, huisvesting, gezondheid, vervoer, cultuur, communicatie, ...

De inhoud van de korf en het relatieve gewicht van de 'getuigen' zijn van groot belang. Natuurlijk zijn er logische evoluties die rechtstreeks verband houden met onze consumptiegewoonten. Zo verdween enkele jaren geleden de cichorei – een product waar onze grootmoeders erg van

hielden – uit de korf en werd vervangen door capsules voor espressomachines. In dezelfde logica bevatte de korf van 25 jaar geleden geen smartphones of internetabbonementen. Er zitten dus producten in waarvan de prijzen stijgen (bv. energieproducten), maar ook producten waarvan de prijzen dalen (bv. televisies, smartphones, ...).

Ingrepen op de index

In de voorbije 40 jaar is er meermaals grondig ingegrepen in ons indexeringsstelsel, waardoor er een steeds grotere kloof is ontstaan tussen de evolutie van onze lonen en de echte inflatie.

- ▶ **Indexsprong:** al toegepast in de jaren '80. Misschien herinner je je nog dat dit één van de eerste beslissingen was van de regering-Michel in 2015;
- ▶ **Afgevlakte index:** deze werd ingevoerd in 1983 en kwam neer op een berekening van de evolutie van de index op basis van het gemiddelde van de vier voorgaande maanden en niet meer van maand tot maand. Dit zorgt ervoor dat de evolutie enigszins wordt vertraagd;
- ▶ **Gezondheidsindex:** in 1993 heeft de regering-Dehaene de gezondheidsindex bedacht. Het idee is eenvoudig: een hele reeks producten waarvan de prijzen zeer snel konden stijgen door internationale spanningen of eenvoudigweg door een verhoging van de accijnzen, werden uit de indexkorf gehaald. Dit was het geval voor brandstof, alcohol en tabak. De regering-Dehaene

heeft alles met een laagje 'gezondheid' verpakt om te rechtvaardigen dat deze producten niet meer voor de berekening van de inflatie zouden meetellen.

Naast deze ingrepen in de berekening wordt er door de werkgevers intensief gelobbyd rond de relatieve waarde van de goederen en diensten in de korf. Zo proberen ze het relatieve gewicht te verhogen van goederen waarvan de waarde de neiging heeft snel te dalen.

Er bestaan bijvoorbeeld al enkele jaren 'pc-plannen' waarmee werkgevers computers aan hun werknemers kunnen geven. Enerzijds kost dit de werkgevers minder dan een loonsverhoging en anderzijds zal door de toename van het aantal computers in omloop hun relatieve aandeel in de korf toenemen. Aangezien dit typisch goederen zijn waarvan de prijzen dalen, zal dit de evolutie van de index verder afremmen.

Indexsprong = verlies dat je blijft voelen

In het geval van een indexsprong wordt een indexering eenmalig overgeslagen. Zelfs een eenmalige indexsprong is nadelig voor de werknemers.

Zoals we hierboven hebben gezien, heeft de indexsprong die in 2015 door de regering-Michel werd opgelegd grote gevolgen gehad voor alle werknemers. Het daaruit resulterende verlies aan koopkracht zal ons onze hele loopbaan lang en zelfs tot aan ons pensioen blijven achtervolgen. Voor een mediaan brutojaarloon van € 46.103 kwam het verlies als gevolg van de 2% indexsprong overeen met € 922 bruto per jaar. Voor een 35-jarige werknemer met nog 32 jaar loopbaan voor zich komt dit neer op een totaal verlies van **€ 29.504** bruto... Bovendien heeft de indexsprong ook een sneeuwbaaleffect op de toekomstige loonsverhogingen. Want elke keer dat er opnieuw een index wordt toegepast, zal de berekeningsbasis vertekend zijn omdat die zelf door de indexsprong verminderd is. 2% op 2% op 2%...

Het bevriezen van de index is niet alleen een asociale maatregel maar ook een contraproductieve: wanneer we koopkracht verliezen, geven we ook minder geld uit en dus verliest de hele economie erbij.

De gemiddelde consument

De evolutie van de prijzen van de producten en diensten in de korf is het resultaat van gemiddelden die zijn verkregen op basis van de HBE (huishoudbudgetenquête). Maar de gemiddelde consument... bestaat niet. Zo maken energieproducten (elektriciteit, gas, stookolie, ...) gemiddeld 5% van de korf uit. Dit percentage strookt voor sommigen niet echt met de werkelijkheid. Als we het voorbeeld nemen van een gezin met een laag inkomen, is het aandeel van de energie-uitgaven in hun budget veel groter dan dit lage percentage en dit zijn uitgaven die moeilijk te drukken zijn. Aangezien zij vaak niet veel spaargeld hebben, betekent dit dat zij hun consumptie noodzakelijkerwijs elders, op andere producten, moeten verminderen, wat een impact heeft op de economische groei.

INDEX ONDER DRUK

Ondanks het brede draagvlak en de transparantie wordt de automatische indexering regelmatig in vraag gesteld, bekritiseerd en aangevallen. Zeker wanneer, zoals nu, de inflatie hoog is, wordt door sommigen de indruk gewekt dat de indexering de bedrijven duur zal komen te staan. Dit zijn geen onschuldige uitlatingen: het is een gemene en verholen aanval op de indexering zelf. De inflatie was de afgelopen jaren trouwens net heel laag.

De coronacrisis heeft natuurlijk een enorme (en onvoorziene) impact op onze economie en de bedrijven gehad. Een groot deel van de kosten van de crisis werd echter betaald via de sociale zekerheid. Denken we maar aan de tijdelijke werkloosheid of aan de fundamentele rol die de sector van de gezondheidszorg speelt. Vandaag zien we dat het economisch herstel sterker is dan verwacht. De economie draait volop en de vraag is groter dan het aanbod. Dat verklaart voor een deel de sterke prijsstijgingen.

Maar ook nu pleiten bepaalde werkgeversorganisaties weer voor een indexsprong of een 'sociaal aangepaste' indexsprong (waarbij enkel de laagste lonen geïndexeerd worden). De indexering is zeker niet perfect. Ze is ontoereikend omdat het een correctie achteraf is. Eerst stijgen de prijzen en pas daarna, eens de stijging groot genoeg is (overschrijding van de spilindex), worden de lonen en uitkeringen verhoogd. Het effect van de gezondheidsindex en het feit dat sommige producten in de korf ondergewaardeerd zijn (zie hierboven), zorgen ervoor dat de index niet helemaal overeenstemt met de échte consumptie van de gezinnen. Het stelsel

is voor verbetering vatbaar, maar dat betekent niet dat we de doos van Pandora moeten openen en het door allerlei werkgevers en politici moeten laten kapotmaken.

Indexering en energieprijzen

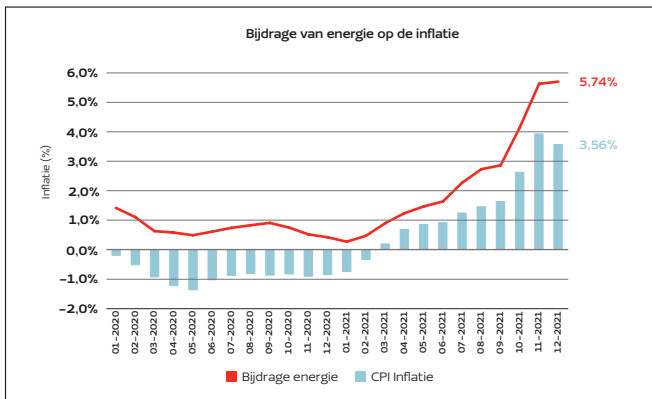
De huidige forse stijging van de energieprijzen en de impact daarvan op de portemonnee doen alle gezinnen voor het ergste vrezen nu ze te maken krijgen met facturen die haast onbetaalbaar worden. De energieprijzen zitten wel degelijk in de gezondheidsindex verrat (ook al wordt hun aandeel in de korf onderschat). Deze prijsstijging heeft ook een grote weerslag op de indexering van onze lonen en sociale uitkeringen. De enorme prijsstijging zal echter niet volledig gecompenseerd worden met de index. De BBTK pleit daarom al langer voor een verlaging van de btw op energie. Momenteel betaal je namelijk maar liefst 21% btw op gas en elektriciteit. Het zijn toch geen luxeproducten? Mocht de btw verlaagd worden naar 6%, dan zou dit veel mensen de nodige financiële ademruimte bieden. Het is een eenvoudige en doeltreffende maatregel omdat die onmiddellijk en gemakkelijk kan worden uitgevoerd.

EN HET RECENTE VIVALDI-AKKOORD OVER DE ENERGIE-PRIJZEN DAN?

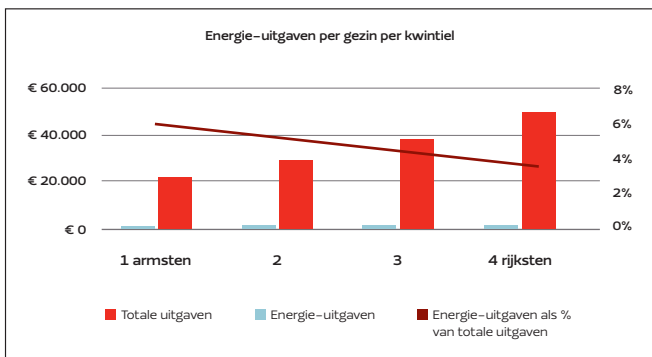
Na lang talmen heeft de regering uiteindelijk op 1 februari toch een akkoord bereikt over de energieprijzen. Het is evenwel slechts een tijdelijke maatregel die alleen voor elektriciteit geldt en wel erg laat komt. Het akkoord voorziet een verlaging van de btw van 21% naar 6% op elektriciteit voor een beperkte periode (van 1 maart tot 1 juli), de eenmalige toekenning van een energiecheque van € 100 en de verlenging van het sociaal tarief voor gezinnen met een laag inkomen. De btw-verlaging komt er dus pas met de lente voor de deur, net wanneer het energieverbruik weer gaat afnemen. Als we er de cijfers bijnemen, stellen we bovendien vast dat vooral de gasprijs gestegen is (+152%). Hierover staat niets in het akkoord. De enige maatregel met onmiddellijk effect is de cheque van € 100. Maar ook dat bedrag zal bijlange niet de zware lasten compenseren.

De BBTK heeft gestreden voor een algemene, blijvende btw-verlaging op energie. Er werd deels naar ons geluisterd! Als de voorstellen voor onbepaalde duur waren geweest, zou dat een goed begin zijn geweest. We loven alvast de inspanningen van de progressieve partijen in de regering. Maar we blijven helaas op onze honger, net als de koopkracht van de bevolking. De enige manier om ervoor te zorgen dat iedereen kan rondkomen, toegang heeft tot energie heeft en waardig kan leven, is een permanente btw-verlaging van 21% naar 6% op gas en elektriciteit. Energie is geen luxe! Ook in dit dossier stellen we vast dat de keuzes in het stemhokje bepalend zijn voor onze toekomst. Stemmen voor links is dus de enige manier om sociale vooruitgang te verwezenlijken.

Bron: Statbel

Bron: Huishoudbudget-enquête, 2021

Naast het behoud van de automatische indexering eist de BBTk andere maatregelen die cruciaal zijn voor het behoud en de verbetering van de koopkracht:

- ▶ de aanpassing van de loonnormwet in het voordeel van de werknemers;
- ▶ de definitieve verlaging van de btw op energie van 21 naar 6%.

Tijdens de coronacrisis hebben de werknemers ook mee de steunmaatregelen voor bedrijven betaald via de sociale zekerheid. Dit was een goede – en gezien de pandemie ook hoogdringende – zaak voor de economie. Jobverlies zou niets hebben bijgedragen. Maar de werknemers hebben het land tijdens de pandemie rechtgehouden. Ons nu straffen met een indexsprong zou allesbehalve juist zijn.

ONWAARHEDEN OVER INDEXERING

MEN ZEGT DAT...

“Als we deze indexering niet aanpassen, dan swingen de loonkosten de pan uit. De bedrijven kunnen dat niet betalen! Zeker niet na deze crisis.”

De werkgeversorganisaties stellen graag dat “zij zullen opdraaien” voor de factuur. Het klopt dat wanneer de index stijgt, de loonkosten van de bedrijven stijgen. Maar aangezien de automatische indexering een aanpassing is aan de reële kosten van goederen en diensten gaat het niet om een loonsverhoging. Het zijn diezelfde bedrijven die de goederen en diensten produceren die duurder geworden zijn. Bovendien kregen de bedrijven de laatste jaren verschillende cadeaus van onze regeringen die elk jaar opnieuw een flinke besparing op de lonen zijn. Denk maar aan de tax-shift waarbij de werkgeversbijdrage op het brutoloon (het deel dat zij afdragen aan de sociale zekerheid) en het percentage van de vennootschapsbelasting werden verlaagd van 33 naar 25%. We horen de werkgevers altijd klagen wanneer er een indexering is, maar nooit als zij een – nochtans héél mooi – cadeau krijgen.

Het klopt natuurlijk wel dat de coronacrisis voor sommige bedrijven en sectoren een ware ramp was. De sociale zekerheid heeft die bedrijven echter ook veel geholpen. Onder meer via de tijdelijke werkloosheid corona. Deze uitkering werd in het leven geroepen om de impact van de crisis op de werknemers en de bedrijven zo klein mogelijk te maken. Dat was een goede zaak: werknemers die door het virus thuis moesten blijven, hadden een uitkering om op terug te vallen. Voor de bedrijven was dit een flexibel én bovendien gratis instrument. Zij konden hun personeel in dienst houden zonder zelf het sociale passief moesten dragen.

Maar het is ironisch genoeg net de sociale zekerheid die deze klappen heeft opgevangen, die steeds minder inkomsten krijgt door zaken zoals de tax-shift.

Laten we trouwens niet vergeten dat de werknemers die recht hadden op de tijdelijke werkloosheid sowieso een deel van hun koopkracht verloren zijn aangezien de uitkering oorspronkelijk maar 65% van het gemiddeld loon (begrensd tot € 2.897,58 per maand) bedroeg. Later werd ze dankzij de vakbonden opgetrokken tot 70%, maar dat betekent nog steeds een verlies.

We gaan niet beweren dat de afgelopen periode voor elk bedrijf rooskleurig was... maar stellen dat enkel de bedrijven geleden hebben klopt evenmin. Sommigen presteerden zelfs beter dan ooit. De helft van de Belgische CEO's kreeg in 2020 een bonus die hoger of gelijk was aan de bonus van 2019. Het aantal beursintroducties is met meer dan 50% gestegen ten opzichte van 2020. Volgens de Nationale Bank gaan ook de bedrijfswinsten in stijgende lijn, binnenkort zelfs tot nieuwe recordhoogtes. Het brutobedrijfsresultaat van de bedrijven zou in 2021 en 2022 moeten pieken.

“Als we de lonen indexeren, dan gaan de bedrijven gewoon meer geld voor hun producten en diensten vragen. De index is de oorzaak van de inflatie”.

Dat klopt niet omdat de lonen pas geïndexeerd worden nadat de prijzen gestegen zijn. De tijdstippen waarop de lonen geïndexeerd worden, verschillen van sector tot sector. Er is dus geen groot shockeffect, integendeel. Het is de slechte werking van de markt (denk maar aan energie) die de inflatie veroorzaakt.

“Als we de btw op de energieprijzen zouden verlagen naar 6%, dan zou er minder inflatie zijn en dus minder snel een indexering. Een btw-verlaging zou ons dus geld kosten.”

Het klopt dat de energieprijzen een grote impact hebben op de inflatie. Energie maakt ook deel uit van de gezondheidsindex (brandstof daarentegen niet). Maar de indexering alleen compenseert de explosieve prijsstijgingen die we vandaag zien niet.

De energierekening moet (net zoals alle andere facturen) wel vandaag betaald worden. Heel wat mensen dreigen in energiearmoede te verzeilen. Een btw-verlaging is een efficiënte maatregel die onmiddellijk effect zal hebben. Ten slotte zijn het vooral de lagere inkomens die voordeel halen uit een btw-verlaging aangezien zij in verhouding (niet in absolute cijfers) een groter deel van hun inkomen aan energie besteden.

“Allemaal goed en wel maar de automatische indexering is niet eerlijk omdat het om identieke percentages gaat, ongeacht de bedragen van de lonen. We zouden beter nettobedragen geven aan de mensen die dit het hardst nodig hebben.”

Om de boodschap van een indexsprong verteerbaarder te maken, pleiten sommigen voor alternatieve modellen zoals een 'sociale index' of het uitdelen van forfaitaire bedragen. Vergis je niet: dit zijn aanvallen op de indexering zelf. De automatische indexering is niet rechtvaardig of onrechtvaardig, maar neutraal. Ze waarborgt de koopkracht van iedereen: werknemers, mensen met een so-

ciale uitkering, kleine of grote lonen. Het is geen manier om de rijkdom te herverdelen. Dat gebeurt via sociale bijdragen en via de fiscaliteit. Mensen met een groot loon krijgen inderdaad een grotere verhoging, maar in ruil daarvoor moeten zij meer bijdragen. De indexering van de lonen betekent dus ook een indexering van de sociale-zekerheidsbijdragen. De indexering zorgt dus ook voor een grotere financiering van de sociale zekerheid, wat voor iedereen positief is. Als de bron opdroogt wegens het uitblijven van indexeringen zullen ook de uitgaven (dus ook de uitkeringen) dalen.

De index is van het allergrootste belang. Het is de garantie dat onze koopkracht op peil blijft. Wij hebben ons in het verleden altijd verzet tegen elke aanval op de index en we zullen dat ook even vastberaden blijven doen. Handen af van de index, onder welke vorm dan ook. Geen indexsprong, ingreep, vertraging, forfaitarisering of andere formule! De index moet behouden blijven zoals hij is. Het is een eerlijk en solidair mechanisme dat ervoor zorgt dat de koopkracht gelijk blijft, niet meer en niet minder.

In combinatie met de verlaging van de btw op energieprijzen zullen de laagste lonen hierdoor een constante levensstandaard kunnen aanhouden. De twee maatregelen vullen elkaar aan en zijn niet elkaars tegendeel.

Scan mij om alle
afdelingen te zien

AALST – DENDERMONDE RONSE – OUDENAARDE

Houtmarkt 1 · 9300 Aalst
T +32 53 46 04 00
bbtkaalst@bbtk-abvv.be

ANTWERPEN

Van Arteveldstraat 9/11
2060 Antwerpen
T +32 3 220 69 00
adminbbtkantwerpen@bbtk-abvv.be

BRUGGE

Zilverstraat 43 · 8000 Brugge
T +32 50 44 10 21
bbtkbrugge@bbtk-abvv.be

BRUSSEL – HALLE – VILVOORDE

Roupeplein 3
1000 Brussel
T +32 2 519 72 11
admin.brussel@bbtk-abvv.be

Meiboom 4
1500 Halle
T +32 2 356 06 76
admin.halle@bbtk-abvv.be

Mechelsestraat 6
1800 Vilvoorde
T + 32 2 252 43 33
admin.vilvoorde@bbtk-abvv.be

GENT

Ons Huis – Vrijdagmarkt 9
9000 Gent
T + 32 9 265 52 70
admin.gent@bbtk-abvv.be

KEMPEN

Grote Markt 48 · 2300 Turnhout
T + 32 14 40 03 75
bbtkkempen@bbtk-abvv.be

LEUVEN

Maria-Theresiastraat 99
3000 Leuven
T +32 16 31 62 50
admin.leuven@bbtk-abvv.be

LIMBURG

Prins Bisschopssingel 34 bus 1
3500 Hasselt
T +32 11 26 09 00
admin.bbtkhasselt@bbtk-abvv.be

MECHELEN

H.Consciencestraat 33
2800 Mechelen
T +32 15 42 11 60
bbtkmechelen@bbtk-abvv.be

ORIK

(OOSTENDE – ROESELARE – IEPER – KORTRIJK)

J. Peurquaetstraat 27
8400 Oostende
T +32 59 55 60 55
bbtkoostende@bbtk-abvv.be

Mariastraat 22
8800 Roeselare
Tel +32 51 26 41 58
bbtkroeselare@bbtk-abvv.be

Conservatoriumplein 9 bus 2
8500 Kortrijk
T +32 56 26 82 39
bbtkkortrijk@bbtk-abvv.be

WAASLAND

Mercatorstraat 90
9100 Sint-Niklaas
T +32 3 776 36 76
waasland@bbtk-abvv.be

BBTK
ABVV

